

NORGES HØYESTERETT

Den 13. januar 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tønder, Bårdsen og Matheson i

HR-2017-90-U, (sak nr. 2016/2407), sivil sak, anke over dom:

A

B (advokat Per Danielsen)

mot

X kommune (advokat Gro Enohsen)

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) A og B har erklært anke over Eidsivating lagmannsretts dom 4. november 2016 i sak nr. 16-168759ASD-ELAG/ mot X kommune.
- (2) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at barneverntjenesten i X kommune 7. mai 2015 fremmet sak for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Oppland og Hedmark med krav om at kommunen skulle overta omsorgen for C, født 00.00.2015. Nemnda fattet 7. mars 2016 enstemmig vedtak om ikke å ta begjæringen til følge. Kommunen brakte vedtaket inn for Sør-Gudbrandsdal tingrett og nedla påstand om dom for omsorgsovertakelse. Saken ble berammet til 6. september 2016.
- (3) Psykolog Sverre Asmervik ble ved rettens brev 14. juli 2016 innkalt som fagkyndig meddommer i saken. Han bekreftet innkallingen ved e-post 19. juli s.å.
- (4) Asmervik publiserte den 27. juli en artikkel i Aftenpostens nettavis som bar overskriften "Hatet mot (det norske) barnevernet". Artikkelen inneholdt tydelig kritikk av norsk barnevern.
- (5) Ved Sør-Gudbrandsdals tingretts dom 26. september 2016 ble fylkesnemndas vedtak stadfestet under dissens. Asmervik og den andre meddommeren utgjorde rettens flertall.
- (6) Avgjørelsen ble opphevet ved Eidsivating lagmannsretts dom 4. november 2016. Lagmannsretten kom på grunnlag av avisartikkelen og innholdet i flertallsvotumet til at Asmervik skulle ha veket sete som inhabil. Tingretten hadde som følge av dette ikke vært lovlig sammensatt under behandlingen av saken.

- (7) A og B har i anken til Høyesterett og i senere prosesskrift blant annet gjort gjeldende at lagmannsretten har lest Asmerviks artikkel feil. Det anføres at den er knyttet til en konkret sak og inneholder en analyse av hva som kan være årsakene til "uviljen til å ta det inn over seg hvis man tar feil". Det er uriktig å la slike generaliserende formuleringer gi grunnlag for tvil om Asmerviks grundighet og åpenhet som meddommer. Hans omfattende deltakelse i saker om omsorgsovertakelse forteller at han ikke er av den oppfatning at de mekanismene som omtales, gjelder generelt i alle barnevernsaker. Videre er det under henvisning til Rt. 1966 side 1546 og Rt. 1997 side 464 anført at det er ukjent i rettspraksis at rettspolitiske betraktninger har inhabilisert en dommer. Underrettspraksis som skal underbygge dette, er fremlagt.
- (8) Høyesteretts ankeutvalg vil ved vurderingen av om anken skal tillates fremmet, vise til hvorledes kravene til dommerhabilitet er oppsummert i Rt. 2013 side 1570 avsnitt 20:
- "Domstoloven § 108 fastsetter at en person ikke kan være dommer i en sak hvis 'særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet'. Dette innebærer for det første at det ikke må foreligge omstendigheter som gjør at dommeren ikke er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjele til irrelevante hensyn ut fra et subjektivt perspektiv. For det andre må det ikke foreligge forhold som knytter dommeren til en part på en slik måte at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet. Denne objektive tilnærmingen – hvordan forholdet tar seg ut fra utsiden – har fått økende vekt i rettspraksis de senere årene, jf. Rt-2011-1348 avsnitt 46. Dette har medført en innstramming av habilitetsreglene og innebærer at eldre praksis ikke alltid vil være veiledende for hva som er rettstilstanden i dag. ..."**
- (9) Uttalelsen er senest lagt til grunn i HR-2016-2311-P avsnitt 14. Standarden er den samme som kommer til uttrykk i Rt. 2013 side 1553 avsnitt 24 med videre henvisninger og som lagmannsretten har vist til og korrekt tatt utgangspunkt i.
- (10) I foreliggende sak er det den objektive tilnærmingen som er aktuell. Det avgjørende er altså "om de særlige forholdene i saken etter en objektiv målestokk gir omverdenen rimelig og saklig grunn til å tvile på dommerens upartiskhet"; nærmere bestemt "hvordan forholdet tar seg ut fra utsiden".
- (11) I artikkelen som ligger til grunn for habilitetsavgjørelsen, viser Asmervik innledningsvis til utfallet i en sak som gjaldt barna til et norsk-rumensk ektepar; kalt Z-saken. Ankeutvalget deler imidlertid lagmannsrettens vurdering av at innlegget, til tross for innledningen, ikke handler om Z-saken, men om forfatterens egne erfaringer som sakkyndig medlem av "adskillige fylkesnemnder og domstoler". Asmervik gir uttrykk for at stigmatiserende diagnoser "tidvis settes nokså lem-/tilfeldig" i barne- og ungdomspsykiatrien, at noen sakkyndige vitner som føres av barneverntjenesten "synes å ha gjort seg økonomisk avhengig av slike oppdrag", at man ikke kan vente objektive vurderinger av en god del fagfolk, og at ledende lærekrefters kritikkverdige holdninger om barnevernets rolle nødvendigvis må smitte over på dem som utdannes.
- (12) I tingrettens dom uttaler flertallet i forlengelsen av sin bevisvurdering:
- "Flertallet savner selvrefleksjon hos barnevernets ulike representanter. Det som fins, og som man bare med betydelig velvilje kan kalle refleksjon, går entydig i foreldrenes disfavør. En kan ikke finne spor av at etaten har spurt seg, til tross for at dette gjelder det mest inngripende tiltak i barnevernloven: Er dette nødvendigvis riktig? Kan en annen forklaring eller tolkning være vel så gyldig? Flertallet har det inntrykk at etaten er for ukritisk til egen rolle, og at man mener at man har både rett og troverdighet simpelthen i kraft av at man arbeider i barneverntjenesten, og at man følgelig ikke har noen personlig interesse i at saken**

skal få et spesielt utfall. Da ses det i så fall bort fra den personlige prestisje som kan investeres i det å ha gjort seg opp en faglig mening, og at det kan være et anslag mot ens profesjonelle identitet å innse at man kanskje tok feil."

- (13) Lagmannsretten har i sin avgjørelse korrekt tatt utgangspunkt i at en fagpersons offentlige analyse og saklige kritikk av barneverntjenesten i en konkret sak ikke i seg selv vil gi partene, det rettsøkende publikum og offentligheten generelt, grunn til å trekke personens uavhengighet og upartiskhet i andre barnevernsaker i tvil. Om situasjonen i nærværende sak, uttaler lagmannsretten imidlertid:

"Psykolog Asmerviks generaliserende uttalelser i artikkelen/debattinnlegget og i domspremissene, om bl.a. barnevernstjenestens motiver, sakkyndige vitners motiver, samt kompetansen hos de fagmiljøer som vil være en viktig premissleverandør, tilsier etter lagmannsrettens syn at det er tvil om han har gått inn i saken på en objektiv og upartisk måte. Det er derigjennom også tvil om saken er behandlet med den grundighet og åpenhet i tingretten som er nødvendig for å sikre en forsvarlig behandling."

- (14) Ankeutvalget er enig i lagmannsrettens konklusjon. Det er for utvalget tilstrekkelig å peke på at sammenhengen mellom artikkelen og de siterte deler av flertallsvotumet utgjør et slikt særlig forhold som etter en objektiv målestokk gir omverden rimelig og saklig grunn til å tvile på dommerens upartiskhet. Den tvil som dette skaper, gjør at anførsler om at dommervervet likevel skulle være utført samvittighetsfullt, fordomsfritt og etter beste evne, vil være forgyves.
- (15) Tvilen som artikkelen 27. juli 2016 og de siterte delene av domspremissene til sammen skaper, gjør at saken ikke reiser spørsmål om hva som skal til for at en fagkyndig meddommer inhabiliserer seg selv gjennom systemkritikk på sitt fagfelt, om grensen varierer alt etter hvilken situasjon kritikken fremsettes i og om en slik grense ville være overskredet når de angitte domsgrunnene tenkes borte.
- (16) Høyesteretts ankeutvalg finner det etter dette enstemmig klart at anken er uten utsikter til å kunne føre frem. Slik saken ligger an, tilsier heller ikke andre hensyn at det gis samtykke til at anken blir fremmet for Høyesterett, jf. tvisteloven § 30-4. Anken tillates derfor ikke fremmet.
- (17) Det er ikke krevd sakskostnader.

S L U T N I N G :

Anken tillates ikke fremmet.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Bård Tønder
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Riktig utskrift: